

November

2018

Lezing Doopsgezinde gemeente Leeuwarden

DE ESSENTIE VAN DE SPIRITUELE LEER

Goedenavond, voordat ik de lezing begin - bij mijn aankomst hier in deze prachtige kerk gaf jullie predikant Tjitske Hiemstra mij een rondleiding. Wat bij me opkwam was - heilige grond. Godshuizen, religieuze plaatsen worden geassocieerd met heilige plaatsen. Maar is niet elke plek waar we zijn, elke plek waar we staan en gaan een heilige plek, heilige grond? God verwees er naar toen hij tot Mozes sprak en met die woorden spreekt God ook tot ons -ieder van ons bevindt zich met zijn of haar leven op heilige, gewijde grond. En dat sluit direct aan bij de lezing van vanavond.

Geachte organisatie, aanwezigen,

graag wil ik deze avond beginnen met een woord van dank aan de gemeente voor de eervolle uitnodiging om hier aanwezig te zijn en deze lezing te mogen houden.

We zijn hier samen voor wat mij betreft een ogenblik van inkeer, van samen zijn en ja, viering, de viering van het mysterie dat ons leven in al zijn weerbarstigheid, in alle ervaren vreugde en verdriet, is. Ieder van u, zoals u hier aanwezig bent, is uniek, en tegelijkertijd zijn we ook onlosmakelijk met elkaar verbonden in het Ene, waarin we gelijk zijn, zonder onderscheid, zonder rang en stand.

Religie maakt ons vatbaar voor dit Ene. Het zenboeddhisme spreekt in dat verband van het Ongeborene, Boeddhanatuur, in de christelijke traditie spreken we van God, Godskracht. Mystici spreken van het Ene, van het Onnoembare.

Ben Claessens

zenmonnik

Zen Cirkel

Lelystad -

Izen

Religie, levensbeschouwing, maakt ons wakker voor dit Ene en in een ontwaakt religieus leven zijn we vervuld van dit Ene, van alle leven. Het verheldert in ons het besef van onze wederzijdse afhankelijkheid met onze medemens en onze omgeving en voor onze grote verantwoordelijkheid voor het welzijn en welbevinden van mens en planeet.

Voor vanavond is de insteek: 'De Essentie van de spirituele Leer'. Het is de helft van een regel die in zijn volledigheid luidt:

De Essentie van de spirituele leer - is de Essentie van dit ogenblik.

Het is onze fundamentele natuur, die zich hier en nu manifesteert in de ieder ogenblik veranderende en scheppende kracht in de directe ervaring van dit bestaan, in dit Al-omvattende moment. Om het nog specifiek te maken: het is de Essentie die zich uitdrukt in u, in mij, in alles en iedereen. Het is de eenheid die niets en niemand uitsluit. Het is ons pad. En derhalve zeggen we: waar we gaan daar is onze weg, de weg die we met ons leven en door de inbreng van zeer velen iedere dag, ieder moment weer vorm en inhoud geven.

Sinds 2005 heb ik het voorrecht groepen en cursisten in zenboeddhisme en christenmystiek te mogen begeleiden, in Lelystad en in weekenden en midweken bij de Benedictijnen in de abdij in Doetinchem.

Zen in het Westen is nog erg jong en in een experimentele fase. Ongetwijfeld zal het in de komende decennia, meer dan voorheen, in diverse vormen worden beoefend en overgedragen. De mystieke tradities in christendom en boeddhisme zullen elkaar daarbij zeker verder bevruchten.

Een goed voorbeeld is de praktijk in de Benedictijner abdij in Doetinchem, waar stilteweekenden en -midweken plaatsvinden vanuit een programma met zenmeditatie en kapeldiensten van de monniken. Hoewel achtergronden en culturen verschillen, staan we in en functioneren we vanuit dezelfde existentiële bron.

Die bron is onze geestgrond waarvan het alledaagse bewustzijn een functie is. Niet voor niets geldt boeddhisme als een scholing van het bewustzijn. Waarbij het goed is te vermelden dat in de oosterse zienswijze de geestgrond ook wel als hart wordt aangeduid.

Het boeddhisme vindt zijn oorsprong in India en bereikte in de eerste eeuw China. De invloed van o.m. het natuurgeoriënteerde Taoïsme leidde gaandeweg tot een vruchtbare stroming, het Chinese ch'an. Ch'an

vindt zijn wortels in een oud-Indiaas begrip dhyana, dat verwijst naar 'gesteldheid van geest'. In Japan, dat er vanaf de 8e eeuw kennis mee maakte, werd het zen. In de tweede helft van de 20e eeuw droegen zenmeesters het zen-boeddhisme naar de Verenigde Staten over, van waaruit het via westerse meesters een weg naar Europa vond.

Het boeddhisme verwijst enerzijds naar een historie, een traditie van nu zo'n 2500 jaar oud. En anderzijds naar de hedendaagse praktijk, ons leven, meer nog onze staat van zijn. Hier zal ik vooral ingaan op de praktijk, de beoefening, realisatie en actualisatie.

Het begrip 'Boeddha' (of Buddha) staat voor de Ontwaakte. Het boeddhisme gaat daarom over een ontwaakte geest en levenswijze. In zen wordt verwezen naar die tegenwoordige of verlichte staat. Het gaat er vanuit dat eenieder van oorsprong die verlichte staat bezit. Je zou hierin een parallel kunnen zien met het Koninkrijk Gods dat *in* ons is. Zen als oefenpraktijk is erop gericht de herinnering aan die oorspronkelijke staat te wekken en te integreren in ons bestaan. Zen, ch'an, dhyana, is derhalve vooral een weg van herinnering, het opnieuw wekken en verinnerlijken van wat er is, wat we al zijn en altijd al waren.

Een zenleraar in Amerika, Bernie Glassman zegt het zo:

We mediteren niet om verlicht te worden, we zijn verlicht en daarom mediteren we. We komen niet samen om eenheid te realiseren, maar we zijn één en daarom komen we samen.

We zijn ertoe geroepen en als je met heel je wezen luistert, is die innerlijke roep niet te negeren.

Zen is, zou je kunnen zeggen, de mystieke stroming van het boeddhisme. Het stelt onomwonden dat de mens kan ontwaken tot het Licht, het schouwen in de eigen oorsprong en daarmee het ervaren van de werkelijkheid zoals die is, niet langer belast of gehinderd door hechting aan begrippen en oordelen. Niet de begrippen of oordelen zelf zijn het dilemma maar de hechting eraan, ons identificeren ermee.

In de 13e eeuw zei de Japanse zenmeester Ejo: (Koun Ejo 1198-1282)

'De openheid van het licht is in uw binnenste aanwezig en in alle opzichten volledig. Wat zou u buiten de openheid van het licht nog gretig willen najagen?'

Hij beschrijft zen als een van oorsprong verlichte oefen- en levensweg. Niet je verliezen in woorden en gedachten noch je toevlucht in de stilte zoeken. Je niet hechten aan het heilige noch het wereldlijke - je eigenheid als mens - verwerpen. Het rechtstreeks zien in de aard van het eigen bewustzijn, zo ontvouwt zich voor je ogen het geheim en mysterie van dit bestaan.

Enige jaren na zenmeester Ejo's overlijden werd aan de andere kant van de wereld, nabij Brussel, Jan van Ruusbroec (1293-1381) geboren. Ruusbroec schreef diverse mystieke standaardwerken, zoals de Gheestelijke Bruiloft en Van den Blinkenden Steen. Van 2004 tot aan zijn dood in 2013 las ik met de hoogbejaarde benedictijner monnik en zenleraar Gerard Helwig () in de St. Willibrordsabdij te Doetinchem in werken van Ruusbroec. Onze ervaring leerde ons dat de mystiek van het wezen van zen en de christen traditie zeer nauw verwant zijn, immers er is sprake van één enkele bron.

Jan van Ruusbroec beschreef de zoektocht naar en het herenigingsproces van de mens in God. Het vergt de verzameling van alle menselijke vermogens door de verstrooidheid niet aan te moedigen, uitmondend in een volledige ontleding van het bewustzijn. Ruusbroec spreekt hierbij over 'godschouwing' en over de spirituele weg als 'een wijzeloze oefening'. Wijzeloos!

Ruusbroecs woorden doen denken aan woorden uit het 7e-eeuwse Chinese Ch'an: 'Cha'n heeft de Ene-Geest als hart (kern) en geen methode als leermethode.' Zonder methode. Wijzeloos.

[Ruusbroec spreekt over het jezelf oppakken en met de grootst mogelijke toewijding op weg gaan naar God - door de wereld te verzaken, jezelf te verlaten, je geheel te laten omvormen in en doorstralen in Zijn licht, jezelf in- en uitwendig beschouwen en tot overgave en gelijkenis te komen met de Godheid en de geschapenheid in ons mens.]

Hij is de psycholoog van de menselijke én van de goddelijke natuur, hun verwevenheid en de uitwerking ervan als zijnde de menselijke geest. Ruusbroec omschrijft God als de 'vloeiende en ebberende zee', een 'grondeloze zee', een loutere eenvuldigheid, een duistere stilheid en een uitgestrekte woestijn, en over de mens als 'uit-God-geboren-zijn' en 'tot-God-wederkeren'. En in de ervaring van eenheid met God is het dit: 'Almacht en mogendheid, schepper, instandhouder, beweging, begin en einde: aller schepselen oorzaak en 'eerstigheid'.'

De mystieke reis is een groot avontuur, een proces dat in feite van onze Schepper uitgaat en naar de Schepper wederkeert, een proces dat ons tot inkeer brengt en de genade die ons als het water ombuigt tot in onze oorsprong. Deze opgang vereist inkeer in het eigen hart, het leeg maken van zichzelf tot een onverbeeldheid in onwijze, zonder methode, zonder houvast, geheel en al vertrouwend op het Nameloze, teneinde te komen tot de grondeloosheid van ons wezen, waar, zoals Ruusbroec [in Van den Blinkenden

steen] beschrijft, 'God ons raakt en in stand houdt en met zijn genade de Heilige Geest als ongeschapen Gave schenkt'.

Zowel bij Ruusbroec als in zen wordt de vraag wat het Onnoembare, Boeddhanatuur is, benaderd vanuit negatie: het is niet dit, niet dat. Ruusbroec: 'Het is zwemmen tegen de stroom in; men kan het niet verzaken en het ook niet raken; men kan het ontwijken noch bereiken, derven noch verwerven; men kan het uitspreken noch verzwijgen, want het geschiedt boven rede en verstand, het gaat al wat schepsel is te boven ( ).'

In het boeddhistische prajnaparamita-hartsoetra (hart van de onnavolgbare wijsheid) staat: 'Hier is alles leegte, niet voortgebracht, niet ongedaan te maken, noch onzuiver, noch zuiver, noch onvolmaakt, noch volmaakt. In leegte is geen vorm, geen sensatie, geen gedachte, geen drijfveer en geen gewaar zijn ( ).'

In zen-boeddhistische tempels wordt dit soetra nog elke dag gereciteerd. Het weerspiegelt het inzicht in de verlichtingservaring, het opgenomen worden in de 'stroom van Prajnaparamita', het *niet-iets* waarin alles verschijnt. Bij Ruusbroec heet het: de 'wederkeer in onze oorsprong'. De stilte, de oorsprong, de openheid die zich uit als de grond van ons alledaagse bewustzijn, onze alledaagse handelingen. De bestaanservaring is beide - een Al-omvattend mysterie en tegelijkertijd is ons concrete fysieke, sterfelijke bestaan en de gewaarwording van alledag - de ervaring van vorm, sensatie, gedachte drijfveer en gewaarzijn. Ons werk doen, autorijden, fietsen, boodschappen doen - alle handelingen, gedachten en gevoelens door de dag heen, maar niet langer zogenaamd los en afgescheiden, maar situaties en ervaringen die onlosmakelijk verbonden zijn met het kleinste en het grootste in dit universum, het bestaan als één grote verwondering - in alle vreugde en verdriet.

Zentraining, elke spirituele training, is een langdurig proces van inwijding in het bestaansmysterie. Er is geen handleiding voor dit pad, zoals er geen handleiding is voor het leven. Ieder mens is uniek en heeft een eigen weg te gaan, een pad dat elk moment anders, onvoorzien en weerbarstig is en dat niemand anders kan gaan.

Maar er zijn wel handboeken, zoals de Bijbel, de Psalmen, de Soetra's die ons kunnen inspireren. Een handboek is in je hand, in je hart geschreven - het raakt aan en wekt de geestgrond - en het is in je hart waar de woorden ontcijferd worden en tot leven komen. Ze spreken over de eenheid, de bron, God, Boeddhanatuur, het Zelf, de Onnoembare, het Ongeborene. En ze spreken over de worsteling van de eenling

zich te verhouden met zichzelf, met de diepste wezenskern en met de medemens.

Spirituele teksten, of het nu Mozes is, Levinas, Prediker, de psalmen, Etty Hillesum, Theresa van Avila, de soetra's – ze gaan niet over vroegere tijden, ze gaan ons aan, u en ik, hier en nu, ze verwijzen naar die worsteling in ons bestaan, ze wijzen de weg naar hoe we in de veelheid van emoties, gevoelens en gedachten de eenheid in onszelf kunnen hervinden. Niet na ons leven, maar in ons leven, hier en nu.

Een boeddhistisch gedicht uit de 11^e eeuw verwoordt de weg op deze wijze:

- De boeddha-dharma (of de Bijbel) bestuderen, is jezelf, bestuderen.
- Jezelf bestuderen, is jezelf vergeten.
- Jezelf vergeten is verlicht worden door alle dingen.
- In het verlicht worden door alle dingen, vallen zowel je eigen als ook andermans lichaam en geest weg.
- Er blijft geen spoor van verlichting over, en deze spoorloosheid kent geen einde.

Onszelf zien in alle dingen, in alle medemens. In het gelaat van de ander het aangezicht Gods ontwaren. De gevouwen handen in christendom, het gebaar van gassho in het boeddhisme, ze herinneren ons elke dag aan waar de meditatie voor staat – het bijeen brengen van de handen symboliseert de innerlijke eenheid. Het weer in de herinnering brengen dat in alle verdeeldheid en verscheidenheid – alle chaos en drukte - die we ervaren de eenheid schuilgaat.

Veelheid en eenheid - het sacrale en profane – het eeuwige en tijdelijke, het absolute en relatieve - samsara en nirvana - het wereldse en hemelse – het zijn geen twee verschillende werelden zijn maar het is één.

Een zenleraar uit de 11e eeuw zei: *Als je voor het eerst op zoek gaat naar Dharma heb je de indruk dat je er ver van verwijderd bent. Maar op het moment dat Dharma op de juiste manier wordt overgedragen, ben je onmiddellijk je oorspronkelijke zelf.*

'Vergeet het vangnet, grijp de vis', is een uitspraak uit de vroeg Chinese zentijd, de 3de eeuw. Alles is uiteindelijk ook gericht op het rechtstreeks doordringen tot de waarheid van de eigen geest, een werkelijkheid die ons raakt en ons beweegt. Een werkelijkheid die ons denken overstijgt maar waarin we tevens functioneren met al ons denken en gevoelsvermogen.

Zen leidt niet tot iets nieuws, het ontsluit hooguit wat er al was. Zo ervaart de mens dat de schepping in hemzelf ontspringt, in elke bezigheid, met elke gedachte en gemoedstoestand, en ervaart hij een natuurlijke vrijheid, ontspanning te midden van alle drukte van het bestaan.

Voor wie leeft met een geopend hart is ieder moment, elke handeling, elke gedachte, elke ontmoeting nieuw, onvermoed, verrassend. Hannah Arendt, Duits-Amerikaanse Joodse filosofe en politiek denker, schrijft over het unieke van de mens en diens handelen. Elke handeling brengt iets nieuws teweeg, aldus Arendt. Het is volgens haar 'het verrassend onverwachte dat alle aanvagen en alle oorsprongen in zich draagt.' Het spreken en handelen van de mens is als pure zelfonthulling. Het is de schepping van het universum zelf.

Ieder mens is uniek en leeft een eigen uniek spoor dat echter nauw verweven en verstrengeld is met alle anderen. We zijn gewend aan een ziens- en denkwijze waarin het grotere, oneindige perspectief van oorspronkelijke verbondenheid vaak uit beeld is. In alles wat we doen en denken, overal waar we zijn, staan we in de oneindigheid en zijn we per definitie met alles en iedereen. Ja, we zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en alles en iedereen levert op enigerlei wijze een bijdrage aan mijn leven. Die ervaring van eenheid helpt, althans heeft mij geholpen, met groot vertrouwen in het leven te staan, open voor wat komt, voor het onvermijdelijk nieuwe.

Ontwaken betekent niet dat ik een ander of beter mens word of dat ik mijn gedachten, stemmingen en gevoelens uitwis of negeer. Het laat mij het eigen bewustzijn zien als een functie van de oneindige geest, als een wonder. De mens is als een golf in een oneindige oceaan. Innerlijke onrust brengt die oceaan in beweging, soms op heftige wijze, bijvoorbeeld wanneer we overvallen en bevangen worden door heftige gevoelens of emoties.

Een spiritueel leven, langs de weg van zen, vraagt een groot verlangen, een groot vertrouwen. En veel geduld, toewijding, discipline. Hier geldt het principe, als je er naar reikt, wijkt het. De essentie laat zich niet grijpen noch begrijpen. Niet mijn wil maar Uw Wil geschiede. Het omvat een discipline van meditatie/gebed, lezen en duiden van spirituele teksten, begeleiding van een leraar.

Om God, onze ware natuur vrij te maken oefenen we om te beginnen op het kussen of een meditatiebankje maar daar houdt het niet op. Het is essentieel geleidelijk de meditatie meer en meer in het dagelijks leven te brengen en om uiteindelijk een meditatief leven te leiden – een leven in aandacht.

De beweging, het proces dat over jaren plaatsvindt, is ruwweg het uit het hoofd in het lichaam komen –

af dalen in het bewustzijn en leren alles te laten wat op komt, leren niet-iets doen, zoals ik vaak zeg: niet voeden wat op komt – en aldus het versmalde bewustzijn verruimen naar het groot, oneindige hart, dat wil zeggen onze eigenste wezensnatuur. En vervolgens die ervaringen integreren in het eigen bestaan en voorleven in de praktijk van alledag, het alledaagse als zijnde de plek, de enige plek, waar die wezensnatuur zich ontvouwt. Vanuit die ervaring leren we als het ware opnieuw leven en wel vanuit het elk ogenblik nieuw verworven perspectief van het onbegrijpelijke, onvatbare, het heel gewone en tevens heel bijzondere.

Meditatie is loutering, zuivering, reiniging van het hart, de geest. Het is de beweging die Johannes van het Kruis afdalen in jezelf, noemt. Het gebed leert mij mijzelf telkens weer te herinneren waar ik ben, wat ik ben, de zaken weer plaatsen in het grote perspectief.

Meditatie is een discipline, die als ze afhankelijk is van wat 'ik' wil weinig doet. De werkelijke beoefening is de meditatie doen doorheen de weerstand die opkomt de neiging en verleiding om toch iets anders te gaan doen.

De uiteindelijk ervaring van eenheid valt ons toe. Zodra de appel rijp is en valt ontvouwt de Weg – Gods werk - zich voor onze ogen. Dat kan overal en op ieder moment gebeuren. Ook buiten religie om. Meditatie vraagt om onderhoud. Het is een dagelijkse discipline, want iedere dag, ieder moment is nieuw, reden om onszelf in alle dingen steeds weer opnieuw te blijven zien als beginner.

Zen wil geen boeddhist of een heilige van iemand maken. Het gaat er niet om dat we daarbij van delen van onszelf afkomen omdat we ze als negatief zien. Het gaat erom dat we die delen juist aannemen, aanvaarden, juist als zijnde delen van onszelf. Het is belangrijk je eigen patronen en conditionering te onderzoeken. Ze maken ons als persoon tot de persoon die we zijn.

De wegen van Boeddha en van Christus zijn naar mijn ervaring uiteindelijk gericht op menswording, meer en meer mens worden, meer en meer van jezelf kunnen zien, met alle sterktes en zwaktes, alle beperkingen en mogelijkheden. Opstaan uit je graf en mens worden, daar gaat het om. Je je eigen oorspronkelijkheid herinneren en deze realiseren, als zijnde het alledaagse leven. Afdalen in jezelf, meer en meer van jezelf zien en daardoor meer en meer van anderen kunnen zien en hen begrijpen. Het betekent uiteindelijk louter gehoor geven aan een innerlijke roep het verkeer met de ander en met de wereld een volkomen toewijding en aandacht te geven.

Enkele woorden over de praktijk

Meditatie / het gebed

De Joodse schrijfster Etty Hillesum die in november 1943 in Auschwitz het leven liet, was een mysticus. Zij beschreef hoe in haar een diepe bron zat, waar God huisde. *'Soms kan ik erbij. Maar vaker liggen er stenen en gruis voor die put, dan is God begraven. Dan moet hij weer opgegraven worden'.*

Dat gruis en die stenen staan voor de bevangenheid door onze gedachten, concepten, oordelen, gevoelens en emoties.

Spiritualiteit en religie is het is ervaren dat we ons, zoals God tegen Mozes zei, op heilige bodem bevinden, ieder van ons. En dat God ons niet verlaat. Nooit. Het is het ongrijpbare eeuwig aanwezige Licht dat ons laat horen, spreken, denken, aanraken, het is in de pure ervaring van elk moment, dit bestaan.

Dit ervaren werkt bevrijdend en is van invloed op het beleven van de gezamenlijkheid van ons bestaan – het samen leven. Het denken in ik en vanuit overwegend eigenbelang maakt meer en meer plaats voor wij en de natuurlijke verbondenheid.

Ieder mens is uniek en tegelijk onlosmakelijk met de ander en de omgeving verbonden. Alles en iedereen blijkt bij te dragen aan onze levensweg. We dragen daarmee de zorg voor elkaar, een grote verantwoordelijkheid, immers al ons denken en doen heeft effect op onze omgeving.

Actualisering en zelfonderzoek

Met het inzicht in wat we de ware aard van onze geest is het niet gedaan. Er naar leven is de grootste uitdaging, het vruchtbaar maken van die ervaring, of ervaringen want soms gaat het met een grote ervaring soms met meerdere over een korte of langere tijd.

Het is zoals meester Eckhart schrijft: God zien is één ding, maar God vruchtbaar laten zijn, is een heel ander verhaal. En daar ligt de grootste uitdaging. Een leven lang durende uitdaging om de weerstand van het eigen ego dat de dag en alle situaties inkleurt onder ogen zien, jezelf en het bewustzijn als gave te ervaren en het eigen leven op te dragen aan wat we God noemen.

Eenheid, de scheppingskracht aan de lijve ervaren, hier en nu, is bevrijdend. Maar de werkelijke bevrijding ligt in de verborgen boodschap en oproep van die ervaring: je leven aannemen en je leven leven,

als een uniek persoon in de gemeenschap van we je volledig afhankelijk bent. Je leven op nemen is Gods of Boeddha's werk doen. Het is niet zozeer veel meer dan de geschriften of sutra's lezen, het is doen wat nodig is, ieder moment van de dag doen wat gevraagd en waarvoor alleen u het antwoord weet.

In zen is leren derhalve in feite afleren, leren omgaan met condities en patronen. Onze neiging aan woorden, aan namen en aan uiterlijk vormen – aan beelden – te hechten en ons ermee te identificeren, te laten vallen en 'achter' en jezelf 'in' de verschijnselen te kunnen zien - wijsheid voorbij wijsheid ervaren. De verschuiving die we hierin zien is van ik naar niet-ik en vervolgens in het sterfelijk bestaan naar vermogen leren luisteren en handelen naar dit niet-ik. Het is gewaar worden dat er iets anders door mij heen, rondwaart en dat het bestaan maakt tot een grondeloos, onbegrensd mysterie.

Spiritualiteit is zelfconfrontatie, een lange reis, een avontuur. Het onder ogen zien van mijzelf, met name van mijzelf als persoon, als ego. Het doorgronden van de werking van ons ego – zelfonderzoek – is een van de pijlers van zen. Ervaren en zien wat gaande is en hoe ik met mijn geneigdheden, mijn selectieve oordelen de wereld inkleur.

Leven als christen of als boeddhist is niet volgens het boekje leven, volgens soetra's of de tien geboden, het is vallen en opstaan, het is het proces van mens worden aannemen, door oprecht onder ogen te zien wat gaande is, je oordelen, vooronderstellingen en beelden, misvattingen, geleid worden door gevoelens en emoties. En vervolgens in die bevangenheid weer transformeren in onbevangen openheid. Dat is de beweging.

Als we de delen – het onderscheid - in het immense geheel van dit moment kunnen laten varen, ontvouwt zich op zeker moment als vanzelf het totaal en de openheid van het universum, de eindeloosheid van het ogenblik, Gods creatie in onze blik, voor onze ogen. Essentie.

Als het ik zich niet meer identificeert met losse elementen – personen, materieel bezit, gebeurtenissen – kan er een wonder plaatsvinden. Dan kunnen we onszelf zien in alle dingen, zien we Gods werk in actie en kunnen we onszelf daaraan dienstbaar maken. Het is leven in groot vertrouwen – immers wat brengt het volgende moment. Geen idee.

Kauw op en verteer de spirituele teksten

Spirituele of sacrale teksten zijn anders dan de wereldse of profane teksten. Het zijn geen analyses of handleidingen – het zijn handboeken, ze zijn al in ons hand en hart geschreven. Ze komen mee met onze geboorte, en wachten erop ontcijferd en doorleefd en voorgeleefd te worden.

Wat zegt een zenmeester als hij spreekt over 'Wie kan de dingen de dharma of de leer horen verkondigen'? Wat bedoelt de mystieke schrijfster Etty Hillesum met de stenen en het gruis die de Bron verstoppert? Wat zegt Jezus als hij spreekt over 'de armen van geest'? Wat is die Eenheid waarover zo vaak wordt gesproken? Wat is wijsheid voorbij wijsheid? Wat betekent het om het Zelf in alle dingen te zien? Waar doelt Johannes van het Kruis op met De Duistere Nacht? Wat zegt Prediker als hij spreekt over het ijdele of lege? Waar staat het verhaal van Mozes voor, wie is Farao?

Spirituele teksten weerspiegelen in feite wat niet onder woorden gebracht kan worden. Ze verwijzen naar de eenheid, de bron en tegelijkertijd naar de worsteling van de mens zich tot die innerlijke eenheid, de eigen bron en scheppingskracht te verhouden. De Bijbel, de psalmen en sutra's zijn daar goede voorbeelden van. Maar denk ook aan de vele gedichten, boeken, zen-anekdotes die in de diverse culturen door mystici zijn geschreven. Soms voldoet een woord, een zin, een korte passage om er dagen, ja weken op te broeden.

Niemand maar dan ook niemand anders dan uzelf kan met deze vraagstukken werken. Want u belichaamt de inhoud en de betekenis zelf, volledig, alles is in die zin aanwezig, er ontbreekt niets. Het is het aangeboren voorrecht van de mens hierover de dialoog met de eigen Schepper te kunnen voeren. Of moet ik wellicht zeggen: monoloog als we uitgaan van het gegeven dat God mij nader is dan mijzelf.

Ik dank u voor uw aandacht

